

İletişim Becerileri Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Developing a Communication Skills Scale: Validity and Reliability Studies

Fidan KORKUT OWEN*, Aslı BUGAY**

Özet: Bu çalışmada iletişim becerilerini ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır. Araştırmada üç farklı üniversite öğrencisi grubundan veri toplanmıştır. 162 öğrenciden oluşan ilk gruptan elde edilen veriler açımlayıcı faktör analizinde kullanılmıştır. 144 üniversite öğrencisinden oluşan ikinci grup veri ile doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. 78 öğrenciden toplanan üçüncü veri ise test-tekrar test analizi için kullanılmıştır. Öğrencilere İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ), Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) ve Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Analizler sonucunda 25 maddeli ölçme aracının dört faktörlü yapı gösterdiği belirlenmiştir. Bulgular, ölçeğin yeterli düzeyde iç tutarlılığa, benzer ölçek geçerliğine ve dört faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Tek Yönlü Çoklu Varyans Analizi (MANOVA) bulguları ise kız öğrencilerin erkek öğrencilerin iletişim puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek puana sahip olduklarını göstermiştir. Sonuç olarak, yapılan analizler İBÖ'nün üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerini belirlemek amacıyla kullanılabilirliğini göstermiştir. Bulgular ilgili alanyazın ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: iletişim becerileri, İletişim Becerileri Ölçeği, üniversite öğrencileri, ölçek geliştirme.

Abstract: *Developing a Communication Skills Scale: Validity and Reliability Studies.* The purpose of the study was to develop a valid and reliable scale for the assessment of communication skills. Data were collected from three different groups of university students. The first group consisted of 162 university students and the sample was used for explanatory factor analysis. The second group composed of 144 students and this sample was used for confirmatory factor analysis. A final sample of 78 students was also selected to examine reliability of the scale using a test-retest process. Communication Skills Scale, Extraversion subscale of the Adjective Based Personality Test (ABPT), and Demographic Information Form were used to collect the data. The results showed that the scale consisted of 25 items and 4-factors. The findings suggested that the scale had adequate internal consistency, criterion validity, and reflected the four-factor structure. Also, MANOVA analysis indicated that female students scored higher than males on communication scale. The results showed that the Turkish version of the scale can be reliably used to assess communication skills for Turkish university students. These results were discussed in the light of earlier research findings.

Key Words: communication skills, Communication Skills Scale, university students, scale development.

GİRİŞ

Bireylerin yakın ilişkilerinde yaşadıkları sorunların çoğunun etkili olmayan iletişimden kaynaklandığı (Johnson, 1996) düşünüldüğünde, iletişim becerilerinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Bütün bireyler, kaçınılmaz olarak sürekli bir biçimde iletişim kursalar da her zaman etkili ve sağlıklı biçimde iletişim kuramayabilmektedir. Etkili ve sağlıklı iletişim, iletişimde bulunan bireylerin birbirlerini doğru olarak anlayıp bunu birbirlerine iletmeleri, birbirlerine saygılı davranmaları, anladıklarını ve anlaşıldıklarını hissetmeleri ile olasıdır. İletişim becerilerinin doğuştan ve sezgi yoluyla gerçekleştiğini düşünenler olsa da pek çok çalışma, iletişimin çoğu öğesinin öğrenilebilir ve öğretilebilir özelliklere sahip olduğunu göstermektedir (Buckman, 2001; Verdener, 1999).

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi'nden emekli, Eğitim Fakültesi, Ankara- Türkiye, e-posta: korkut@hacettepe.edu.tr

**Yard. Doç. Dr., Türk Eğitim Derneği Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara- Türkiye, e-posta: asli.bugay@tedu.edu.tr

Etkili ve sağlıklı iletişimi etkileyen pek çok etmen bulunmaktadır. İletişim halindeki bireylerin kişilikleri, iletişimin gerçekleştiği fiziksel ve psikolojik ortam, iletişimin içeriği ve önemi (Communication Research Associates, 2004; s.62-63), kültürel ardalın (Corey, 1997; Egan, 2002), iletişimle ilgili ilkelere uyup uymama ve etkili iletişim becerilerini kullanıp kullanma bunlardan bazılarıdır. İletişimde mesajlar çok önemli yer tutmaktadır ve sözler ya da yazılarla ve sözel olmayan ipuçları aracılığı ile verilmektedir. Sözel olmayan mesajlar, duraksama, ses tonundaki duygusal ton gibi sesle ilgili olan ve yüz ifadeleri, beden dili, beden yönelimi, seçilen kıyafetler, esnemek gibi ses dışındakiler olarak ikiye ayrılabilir. Etkili bir iletişimde bu iki öğeye de gerek vardır. Bu mesajlar sıklıkla birbirlerini tamamlasalar da sözel olmayan mesajlar bazen sözel mesajla çelişebilirler (Verdener, 1999). Yapılan çalışmaların sonuçları, sözel olmayan mesajların iletişimde öneminin oldukça fazla olduğunu göstermektedir (Knapp ve Hall, 2009). Farklı araştırmalar, iletişimde sözel olmayan mesajların oranı konusunda farklı değerler belirtmektedirler. İlgili alanyazında örneğin, kişilerarası iletişimin % 70'den fazlasının (Barnum ve Wolniansky, 1989), % 93'ünün (Mehrabian ve Williams, 1969) ve % 75 ile % 95 arasında bir oranın (Communication Research Associates, 2004; s.98) sözel olmayan iletişim yöntemleriyle gerçekleşebileceğini belirten çalışmalar bulunmaktadır. Sözel ve sözel olmayan mesajlar çeliştiğinde ise sözel olmayan mesajlara önem verilmektedir. Etkili ve sağlıklı iletişimin temel ilkeleri Egan (1994) tarafından bireysel ayrılıkların varlığını kabul etme, insanın değerli ve önemli olduğunu kabul etme, insana saygı duyma, herkesin kendisi ile ilgili kararlar alabilme hakkı ve gücü olduğuna inanma, gönüllüğe önem verme, insanları değiştirmeden oldukları gibi kabul etme ve gizliliğe koruma olarak özetlenmektedir.

Bununla birlikte, iletişim becerilerinin hangi becerileri içerdiğine ilişkin görüşler farklılıklar gösterebilmektedir. Örneğin bazı araştırmacılar, iletişim becerilerini sözel olan ve olmayan mesajlara duyarlılık, etkili olarak dinleme ve etkili olarak tepki verme biçiminde ele almaktadırlar (Baker ve Shaw, 1987; Gibson ve Mitchell, 1995). Bir başka çalışmada ise iletişim becerilerinin sözel, sese dayalı, bedensel, dokunsal, hareket içeren mesajları ve bu mesajların çeşitli karışımlarını içerdiği (Nelson-Jones, 2002) belirtilmektedir. Bu çalışmada oluşturduğu kuram temel alınan Egan'a (2002) göre ise iletişim becerileri temel olarak, her biri bir dizi alt becerileri içerse de, etkili dinleme ve etkili (sözel ya da sözel olmayan) tepki verme biçiminde özetlenebilmektedir.

Diğer yandan, bazı araştırmacılara göre en çok kullanılan iletişim becerisi olan dinlemenin fiziksel ve psikolojik dinleme olarak iki boyutu vardır (Communication Research Associates, 2004; s.27). Dinlemenin fiziksel boyutunda konuşanın yüzüne doğrudan bakmak, beden olarak ona yönelik olmak, gözle iyi bir ilişki kurmak gibi özellikler yer alırken psikolojik boyutunda ise söylenenleri sadece duymak değil, söylenenlerin altında yatan duyguları da anlamaya çalışmak özelliği bulunmaktadır (Egan, 1994). Etkili tepki verebilme becerileri ise çok geniştir. Konuşmaya teşvik edici tepkiler vermek, soru sormak, duyguları kişiselleştirecek tepkiler vermek, etkin dinleme tepkileri vermek, özetlemek, ben dilini kullanmak ve etkili geri bildirim vermek bunlardan bazılarıdır (Coursen ve Thomas, 1989; DeFleur, Kearney ve Plax, 1997; Egan, 2002; Gordon, 1992). Alanyazında iletişim becerileri için aktif dinleme (Nurick, 1993; Rogers ve Farson, 1976), sözel iletişim (O'Conner, 2003) ve sözel olmayan iletişimden (DePaulo, 1992) söz eden çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Açıklamalardan anlaşılacağı üzere etkili iletişim becerilerinin neler olduğuna ilişkin bir görüş/düşünce birliği yoktur.

Buna ek olarak, cinsiyet de iletişimde önemli bir değişken olarak ele alınmaktadır. Aksi bulgular olsa da yapılan bir dizi çalışmanın sonucuna bağlı olarak kadın ve erkeklerin iletişim becerilerinin farklı olduğunu ve kadınların daha iyi iletişim becerilerine sahip olduğu ifade edilmektedir. Buna benzer sonuçlar elde edilen çalışmalara ergenlerle (Black, 2000; Korkut, 1996a; Reed, McLeod ve McAllister, 1999), öğretmenlerle (Bulut, 2003, Songül-Naçar ve Tümkaya, 2011); öğretmen adaylarıyla (Çetinkaya 2011; Özerbaş, Bulut ve Usta, 2007); üniversite öğrencileriyle (Kılıçgil, Bilir, Özdiç, Eroğlu ve Eroğlu, 2009; Saracaloğlu, Öztürk ve Silkü, 2001; Taşkın, Taşgın, Başaran ve Taşkın, 2010) ve yetişkinlerle (Korkut, 2005) yapılan araştırmalar örnek olarak verilebilir. Kadın ve erkekler arasındaki iletişim becerileri

konusundaki farkı sosyalleşme ve cinsiyet rol beklentileri ile açıklayan yorumlar vardır (Jones, 1999; Tannen 1992; Uchida 1997). İletişimlerdeki stiller ve örüntüler kültürden kültüre ve her kültürde kadın ve erkek arasında değişiklik göstermektedir (Evans, Hearn, Uhlemann ve Ivey, 2008). Bu nedenle iletişim becerilerine ilişkin ölçeklerin o kültüre göre geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Bireylerin iletişim becerilerine ne derecede sahip olduklarının anlaşılması, sahip oldukları becerilerin daha da geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar yapmak açısından oldukça önemlidir. İletişim becerilerini ölçmek amacıyla yurt dışında (Rees ve Garrud, 2001; Rubina ve Martin, 1994) ve yurt içinde geliştirilmiş ya da uyarlaması yapılmış, aşağıda kısaca sözedilen, bir dizi ölçek vardır. Yurtdışında geliştirilen iletişim ölçeklerinin son yıllarda ağırlıklı olarak tıp alanına yönelik olarak geliştirildiği görülmektedir. Bunlardan birisi Rees, Sheard ve Davies (2002) tarafından geliştirilen ve Harlak, Dereboy ve Gemalmaz (2008) tarafından tıp öğrencilerine yönelik olarak Türkçe'ye uyarlanan İletişim Becerileri Tutum Ölçeği'dir (The Communication Skills Attitude Scale). İletişimle ilgili ölçeklerden bazıları öğretmenlerin (Çetinkanat, 1998; Karagöz ve Kösterelioğlu, 2008), bazıları antrenörlerin (Yılmaz, Çimen ve Bektaş, 2010) iletişim becerilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Genel amaçlı olarak Korkut (1996b) tarafından geliştirilen 25 maddelik tek boyutlu İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ) liselilerle, üniversitelilerle ve yetişkinlerle kullanılabilir. Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Envanteri (İBE) ise, toplam 45 maddeden, 15'şer maddelik zihinsel, duygusal ve davranışsal olarak adlandırılan üç alt boyuttan oluşmakta ve liselilere, üniversitelilere ve yetişkinlere uygulanabilmektedir İBDÖ (Örn, Arslan, Erbay ve Saygın 2010; Baykara-Pehlivan, 2005; Bingöl ve Demir, 2011; Çam ve Tümkaya, 2008) ve İBE (Örn., Balcı ve Yılmaz, 2000; Dilekmen, Başçı ve Bektaş, 2010; Kumcağız, Yılmaz, Balcı-Çelik ve Aydın Avcı, 2011; Öz ve Aysan, 2011) çeşitli çalışmalarda kullanılmışlar. Bununla birlikte, günümüz koşullarında iletişim becerilerinin farklı alt boyutlarını ele alan yeni bir ölçeğin geliştirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada, Egan (1994; 2002) ve Gordon'un (2002) görüşleri temelinde, önceki geliştirilmiş iletişim becerileri ölçekleri de dikkate alınarak, üniversite öğrencilerine yönelik yeni bir iletişim becerileri ölçeğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Bu çalışmada, araştırmacılara hız ve pratiklik kazandırması amacıyla kolay ulaşılabılır durum örneklemesi yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu nedenle, çalışmada psikometrik analizleri yapmak için birbirinden bağımsız ve kolay ulaşılabılınen üç farklı çalışma grubu kullanılmıştır. Birinci çalışma grubu, Hacettepe Üniversitesi'nden 162 (99 kadın ve 63 erkek), ikinci çalışma grubu ise 19 Mayıs Üniversitesi'nden 144 (94 kadın ve 50 erkek) öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş aralığı 17 ile 25 arasındadır. Üniversite öğrencilerinin 92'si 1.sınıf, 71'i 2.sınıf, 75'i 3.sınıf ve 68'i 4. sınıf öğrencisidir. Ölçeğin güvenilirlik çalışması için ulaşılan üçüncü çalışma grubu ise Gazi Üniversitesi'nde öğrenim gören 78 (44 kadın ve 34 erkek) öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT): Bu çalışmada geliştirilen ölçeğin benzer ölçekler geçerliğini test etmek üzere üniversite öğrencilerinin dışadönüklük derecesini ölçmek amacıyla, Bacanlı, İlhan ve Aslan (2009) tarafından beş faktör kuramına dayalı olarak geliştirilen Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi'nin (SDKT) dışadönüklük alt testi kullanılmıştır. Bu konuda dışa dönüklük ve iletişim becerileri arasındaki olumlu ilişkiyi gösteren (Costa ve McCrae, 1980; Watson ve Clark, 1997; Klein, 2009) ve dışa dönük kişilerin kişilerarası ilişkilerinin iyi olduğunu gösteren (Ashton, Lee ve Paunonen 2002; Fleeson, Malanos ve Achille 2002) çalışmalardan destek alınmıştır. SDKT'nin dışadönüklük alt testi birbirine zıt sıfat çiftlerine dayalı 9 maddeden oluşmaktadır (örn., "yalnızlığı tercih eden-sosyal/topluluğu seven"). Ölçek maddelerinin 1-7

arası derecemeleyi gerektiren iki kutuplu bir yapısı vardır. SDKT'nin güvenilirlik çalışmasında, Dışadönüklük alt ölçeği için testin tekrarı yöntemi ile elde edilen güvenilirlik katsayısı .85 olarak rapor edilmiştir (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009). Bu çalışmada SDKT'nin dışadönüklük alt testinin üniversite öğrencileri için Cronbach alfa katsayısı .92 olarak belirlenmiştir.

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcılara ait, cinsiyet, sınıf, yaş ve okudukları üniversite değişkenleriyle ilgili bilgilerin elde edilmesi amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

İşlem

Araştırmada kullanılan ölçekler için önce öğretim üyelerinden gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra, ölçekler öğrencilere sınıf ortamında araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Uygulama öncesinde öğrencilere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve gönüllü olan öğrencilere ölçekler uygulanmıştır. Uygulama yaklaşık olarak 15-20 dakika sürmüştür.

Ölçeğin Geliştirilmesi Süreci

İletişim Becerileri Ölçeği, daha önce yurtdışında ve yurtiçinde iletişim becerilerini ölçmeyi hedefleyen ölçme araçları ile Korkut (1996b) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ) temel alınarak oluşturulmuştur. Ayrıca Baker ve Shaw, (1987), Egan (1994; 2002) ve Gordon (1992) gibi uzmanların iletişim becerileri ile ilgili çalışmaları incelenmiş ve madde havuzundaki 40 madde bu doğrultuda oluşturulmuştur. Ölçekte yer alan maddelerle ilgili katılma düzeyini ifade etmek için 5'li Likert tipi dereceleme kullanılmıştır.

Geçerlik çalışmalarında öncelikli olarak kapsam ve görünüş geçerliği için psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki üç uzmandan görüş alınmıştır. Ayrıca, dokuz kişilik üniversite öğrencisinden oluşan bir pilot grubundan maddelerin anlaşılır olup olmadığına ilişkin geri bildirim alınmıştır. Alınan görüşler ve eleştiriler doğrultusunda ölçek maddelerinde gerekli düzeltme ve madde çıkarma işlemleri yapılarak, toplam 30 maddelik deneme formu oluşturulmuş ve geçerlik güvenilirlik çalışmaları bu maddeler üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmanın ilk aşamasında 162 kişilik çalışma grubu üzerinde madde analizi ve yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Daha sonra 144 kişiden oluşan ikinci çalışma grubu ile açımlayıcı faktör analizinden elde edilen madde-faktör yapısının doğrulayıcı faktör analizi ile model uyumu test edilmiştir. Bununla birlikte, alanyazında gösterildiği gibi cinsiyet değişkenine göre iletişim becerileri açısından fark olup olmadığını anlamak amacıyla MANOVA ve ANOVA testleri yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları kapsamında iç tutarlık güvenilirliği Cronbach Alfa katsayısı; test tekrar test güvenilirliği ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu hesaplanarak incelenmiştir. Araştırmada madde analizi, açımlayıcı faktör analizi ve iç tutarlılık katsayılarının belirlenmesinde PASW (SPSS 18) paket, doğrulayıcı faktör analizi için SPSS ve Amos 19 paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Madde Analizi

Maddelerin ayırt ediciliğini değerlendirmek amacıyla öncelikle düzeltilmiş madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Madde toplam korelasyonunun yorumlanmasında değeri .30 ve üzerinde olan maddelerin ölçülecek özelliği ayırt etme açısından yeterli kabul edildiği (Büyüköztürk, 2004) göz önüne alınarak, 5., 7., 13., 14. ve 27. maddelerin düzeltilmiş madde toplam korelasyonu .30'dan küçük oldukları için bu maddeler ölçekten çıkarılıp analizler tekrar yapılmıştır. Aşağıda kalan 25 maddeye ilişkin değerler Tablo 1 üzerinde verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi düzeltilmiş madde toplam korelasyonuna yönelik sonuçlar .313 ile .586 arasında değişmektedir.

Tablo 1. *İletişim Becerileri Ölçeğinin Maddelerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler*

	Ortalama	Standart Sapma	Madde Toplam Korelasyonları
İBÖ1	4,06	,62	,397
İBÖ2	3,93	,64	,512
İBÖ3	3,81	,67	,520
İBÖ4	4,12	,61	,493
İBÖ6	4,35	,62	,352
İBÖ8	3,93	,74	,298
İBÖ9	3,96	,74	,475
İBÖ10	3,79	,87	,405
İBÖ11	4,39	,62	,551
İBÖ12	4,19	,58	,489
İBÖ15	3,99	,64	,404
İBÖ16	4,14	,63	,436
İBÖ17	4,06	,86	,350
İBÖ18	3,91	,79	,313
İBÖ19	4,14	,60	,529
İBÖ20	4,17	,69	,408
İBÖ21	3,88	,84	,525
İBÖ22	3,95	,65	,572
İBÖ23	4,04	,63	,395
İBÖ24	4,09	,63	,551
İBÖ25	3,96	,64	,505
İBÖ26	4,30	,74	,430
İBÖ28	4,24	,59	,586
İBÖ29	3,73	,79	,440
İBO30	4,41	,59	,380

Açımlayıcı Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla, açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Öncelikle örneklem büyüklüğünün yeterliliğini test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ve Barlett Küresellik Testi sonuçları incelenmiştir. Yirmi beş madde üzerinden yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda KMO değeri .84 olarak bulunmuştur. Bu değer .70'den büyük olması nedeniyle bu veriler üzerinden faktör analizi yapılabileceği sonucuna varılmıştır (Kalaycı, 2005). İkinci olarak Bartlett Küresellik testine bakılarak [$\chi^2 = 12227.031$; $p < .01$] elde edilen verilerin faktör analizi yapmaya uygun olduğu tespit edilmiştir (Kalaycı, 2005; Şencan, 2005).

Açımlayıcı Faktör Analizi ile Temel Bileşenler Yöntemi (Principal Components) ve Varimax dönüştürme sonucunda özdeğeri 1'in üzerinde olan ve toplam varyansın % 59.54'ünü açıklayan 7 faktör elde edilmiştir. Scree plot grafiğinin dört faktörlü çözümü desteklemesi nedeniyle, dört faktörlü çözüm tercih edilmiştir. Dört faktörlü çözümün varyansın % 45.95'ini açıkladığı belirlenmiş ve bu varyans oranının sosyal bilimlerdeki araştırmalar için yeterli düzeyde

olduğu (Scherer, Wieb, Luther ve Adams, 1988) değerlendirilmiştir. Ortaya çıkan faktörler ve faktör yükleri Tablo 2’de verilmiştir.

Dört faktörlü yapıya karar verildikten sonra maddelerin faktörlerdeki yükleri incelenmiştir. Madde yük değerlerinin yorumlanmasında maddelerin yük değerinin en az .30, maddelerin tek bir faktörde yer alması ve iki faktörde yer alan faktörler arasında ise en az .10 fark olmasına göz önüne alınmıştır (Büyüköztürk, 2004). Bu koşullara uygun olarak, ölçekte yer alan 25 maddenin faktörlerdeki yük değerleri .30-.70 arasında değişmekte olduğu, her maddenin sadece tek bir faktörde yer aldığı görülmektedir. Bu bulgulara dayalı olarak İletişim Becerileri Ölçeği’ nin dört faktörlü bir yapıdan oluştuğu belirlenmiştir.

Bu faktörlerden ilkinde 1., 3., 8., 17., 19, 20., 25., 28., 29. ve 30. maddeler olmak üzere toplam on madde yer almaktadır. Bu maddelerin faktördeki yük değerleri .30-.62 arasında değişmektedir. Bu maddelerden 19. madde “Başkaları konuşurken yanıt vermeden önce onların sözlerini bitirmelerini beklerim” en yüksek faktör yüküne sahip olan maddedir. Ölçeğin toplam varyansının % 13.43’ünü açıklayan bu faktör, “İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler (İİTB)” olarak isimlendirilmiştir. Ölçekte yer alan ikinci faktör, 2., 6., 21., ve 24. maddeler olmak üzere toplam dört maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin ikinci faktördeki yük değerleri 0.60-0.71 arasında değişmektedir. Bu maddelerden 24. madde “Düşüncelerimi sözel olarak ifade edebilirim” en yüksek faktör yüküne sahip olan maddedir. Ölçeğin toplam varyansının %11.12’sini açıklayan bu faktör “Kendini İfade Etme (KİE)” olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 2. İletişim Becerileri Ölçeğine Ait Faktör Yükleri

Maddeler	Faktör Yükü			
	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör	4. Faktör
İBÖ 19	,628			
İBÖ 28	,581			
İBÖ 17	,561			
İBÖ 25	,560			
İBÖ 20	,554			
İBÖ 3	,533			
İBÖ 8	,506			
İBÖ 29	,471			
İBÖ 1	,455			
İBÖ 30	,308			
İBÖ 24		,714		
İBÖ 2		,690		
İBÖ 21		,682		
İBÖ 6		,604		
İBÖ 16			,702	
İBÖ 22			,671	
İBÖ 15			,598	
İBÖ 23			,493	
İBÖ 26			,486	
İBÖ 12			,443	,408
İBÖ 9				,758
İBÖ 10				,653
İBÖ 11				,544
İBÖ 4				,519
İBÖ 18				,464

Ölçekte yer alan üçüncü faktör ise 12., 15., 16., 22., 23. ve 26. ve maddeler olmak üzere toplam altı maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin üçüncü faktördeki yük değerleri 0.44-0.70 arasında

değişmektedir. Bu maddelerden 16. madde “Konuşmaları dinlerken, içerikle yüz ifadesinin ya da beden duruşunun uyumuna dikkat ederim” en yüksek faktör yüküne sahip olan maddedir. Ölçeğin toplam varyansının % 11.08’ini açıklayan bu faktör “Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim (EDSÖİ)” olarak isimlendirilmiştir. Ölçekte yer alan dördüncü faktör ise 4., 9., 10., 11. ve 18. maddeler olmak üzere toplam beş maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin dördüncü faktördeki yük değerleri 0.46-0.75 arasında değişmektedir. Bu maddelerden 9. madde “İnsanlara yakın ilgi duyarım” en yüksek faktör yüküne sahip olan maddedir. Ölçeğin toplam varyansının % 10.30’unu açıklayan bu faktör “İletişim Kurmaya İsteklilik (İKİ)” olarak isimlendirilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin toplam 25 maddeden ve dört faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Bu değerler, ölçeğin, iletişim becerilerinin belirlenen boyutlarını anlamlı düzeyde açıkladığını göstermektedir. Elde edilen değerlerin ve yapının model uyumu testi ise doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Çalışmada ölçeğin 25 maddelik dört faktörlü yapısının yapı geçerliğini araştırmak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları Ki kare uyum testi (Chi-Square Goodness), CFI (karşılaştırmalı uyum indeksi), IFI (Artırımlı Uyum İyiliği İndeksi), TLI (Tucker-Lewis İndeksi), RMSEA (ortalama kareli yaklaşım hatalarının karekökü) ve SRMR (standartlaştırılmış ortalama hataların karekökü) gibi uyum indeksleri göz önüne alınarak değerlendirilmiştir. CFI, IFI ve TLI indeksleri için kabul edilebilir uyum değeri 0.90 ve mükemmel uyum değeri 0.95 olarak kabul edilmektedir (Bentler, 1990; Kline, 2005). RMSEA için ise 0.08 kabul edilebilir uyum ve 0.05 mükemmel uyum değeri olarak kabul edilmiştir (Brown ve Cudeck, 1993). AMOS ile gerçekleştirilen analizlerde, faktör yükü tahminleri regresyon ağırlıkları olarak gösterilmektedir. Buna göre elde edilen parametre tahminleri Tablo 3’de sunulmaktadır. Her parametre, faktör yüklenimleri (sütun1), standart hata (sütun 2) ve kritik oran (sütun 3) olarak listelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde gizil değişkenler ölçülemediği için herhangi bir ölçüm birimi bulunmamaktadır. Bu yüzden doğrulayıcı faktör analizinde, faktör ölçüm birimi oluşturmak için gözlenen değişkenlerden birinin regresyon ağırlığı 1’e eşitlenmek zorundadır. Dolayısıyla, sabitlenen bu gözlenen değişkenin regresyon ağırlık katsayısı için sadece standartlaştırılmış değerler hesaplanır. Bu yüzden, AMOS uygulamalarında ilgili gözlenen değişkenin (maddenin) p değeri, standart hata ve kritik değerleri hesaplanamaz. Buna göre, regresyon ağırlığı 1’e eşitlenmiş olan madde 9, 16, 19 ve 24 için p değeri, standart hata ve kritik değerleri sunulmamaktadır. Yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda ölçeğin 25 maddesi için dört faktörlü olarak tanımlanan modele ait uygunluk istatistiklerinin uyum indekslerine göre kabul edilebilir aralıkta olduğunu göstermektedir: [$\chi^2_{(268)} = 377,73$, $p < .0001$; χ^2/df oranı = 1.40; CFI = .91, IFI= 0.91, TLI = .90, RMSEA = .046, SRMR = .068].

Tablo 3. İletişim Becerileri Ölçeği’nin Parametre Tahminleri

		Faktör yükleri	SH	KO	p
İBÖ 19	F1	,612			
İBÖ 28	F1	,623	,164	5,887	< .001
İBÖ 17	F1	,501	,234	4,964	< .001
İBÖ 25	F1	,608	,179	5,782	< .001
İBÖ 20	F1	,515	,193	5,078	< .001
İBÖ 3	F1	,592	,195	5,662	< .001
İBÖ 8	F1	,365	,189	3,776	< .001
İBÖ 29	F1	,560	,220	5,426	< .001
İBÖ 1	F1	,438	,167	4,407	< .001

Tablo 3. İletişim Becerileri Ölçeği'nin Parametre Tahminleri

		Faktör yükleri	SH	KO	p
İBÖ 30	F1	,438	,161	4,431	< .001
İBÖ 24	F2	,681			
İBÖ 2	F2	,726	,168	6,886	< .001
İBÖ 21	F2	,689	,211	6,661	< .001
İBÖ 6	F2	,439	,154	4,526	< .001
İBÖ 16	F3	,586			
İBÖ 22	F3	,668	,206	5,740	< .001
İBÖ 15	F3	,478	,187	4,540	< .001
İBÖ 23	F3	,396	,173	3,936	< .001
İBÖ 26	F3	,482	,210	4,567	< .001
İBÖ 12	F3	,628	,182	5,525	< .001
İBÖ 9	F4	,640			
İBÖ 10	F4	,734	,211	6,309	< .001
İBÖ 11	F4	,612	,149	5,463	< .001
İBÖ 4	F4	,619	,136	6,038	< .001
İBÖ 18	F4	,370	,159	3,871	< .001

Benzer Ölçekler Geçerliliği

Ölçeğin benzer ölçekler geçerliliği, İletişim Becerileri Ölçeği ile SDKT'nin dışadönüklük alt testi arasındaki ilişki, Pearson Momentler çarpımı Korelasyon Katsayısı ile hesaplanarak bulunmuştur. İBÖ'nün toplam puanları ile SDKT dışadönüklük alt testi puanları arasındaki korelasyon $r = .69$ ($p < .001$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. SDKT dışadönüklük alt testi puanları ile faktörler arasında ise sırasıyla $r = .65$; $r = .47$; $r = .54$ ve $r = .43$ ($p < .001$) düzeyinde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu sonuçlara göre öğrencilerin iletişim becerileri ile dışa dönüklük arasında olumlu bir ilişki görülmektedir.

Güvenirlilik Çalışmaları

Ölçeğin iç tutarlık güvenirliliği için Cronbach alfa katsayısı hesaplanmış ve 25 maddelik ölçeğin iç tutarlık katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt faktörlerine ilişkin iç tutarlık katsayıları ise, İİTB için .79; KİE için .72; EDSOİ için .64 ve İKİ için ise, .71 olarak belirlenmiştir. Testin tekrarı için 78 kişiden dört hafta arayla alınan verilere göre iki ölçüm arasındaki pearson momentler çarpım korelasyonu katsayıları ise toplam puan için .81, İİTB için .73 KİE için .76, EDSOİ için .70 ve İKİ için ise, .75 olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu değerler, İletişim Becerileri Ölçeği'nin güvenirlilik düzeyi için yeterli olduğunu ve ölçeğin her uygulandığında kararlı sonuçlar verdiğini göstermektedir.

İletişim Becerilerinde Cinsiyet Farkı

Alan yazına dayalı olarak öğrencilerin cinsiyetlerine göre İBÖ'den aldıkları toplam ve alt faktörlerden aldıkları puanların farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla verilere Tek Yönlü Çoklu Varyans Analizi (MANOVA) uygulanmıştır. Bu analizin sayıltıları kontrol edildiğinde, populasyon varyansları homojen bulunmuştur (İİTB için $F = .015$, $p = .902$; KİE için $F = 2.212$, $p = .139$; EDSOİ için $F = .420$, $p = .518$; İKİ için $F = .002$, $p = .963$). Ayrıca, Box'm M istatistiğine göre yayılma matrisinin homojenlik sayıltısının da sağlandığı tespit edilmiştir ($F_{(10-$

47529)=.1.15, $p=.314$). Tablo 4’de öğrencilerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanların kız ve erkeklere göre ortalama ve standart sapmaları verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin İletişim Becerileri Ölçeğinden ve Alt Faktörlerinden Aldıkları Puanların Cinsiyetlerine Göre Ortalama ve Standart Sapmaları

Bağımlı Değişkenler	Cinsiyet	X	ss
İİTB	Kız	41,55	3,72
	Erkek	38,86	4,09
KİE	Kız	16,90	1,98
	Erkek	15,58	1,65
EDSOİ	Kız	20,97	2,05
	Erkek	19,72	2,00
İKİ	Kız	21,00	2,33
	Erkek	18,98	2,24
Toplam	Kız	104,69	8,16
	Erkek	97,20	7,32

MANOVA sonucuna göre, iletişim becerileri açısından cinsiyet bağımsız değişkenine göre iki grup ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür [*Wilks' Lambda* (λ) =,807, $F_{(4, 139)} = 8,290$, $p = 0.00$, *partial* $\eta^2 = .193$]. Bunu takiben hangi iletişim becerileri alt faktörlerinde cinsiyet farkının anlamlı düzeyde olduğunu görmek amacıyla Tek Değişkenli Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları incelenmiştir. Çok sayıda ikili karşılaştırma sonucunda oluşabilecek 1. Tıphata payımı kontrol etmek amacıyla Bonferonni düzeltme yöntemi kullanılmış ve her bir ANOVA sonucu $\alpha = .01$ ($\alpha = .05/5$) düzeyinde değerlendirilmiştir. Alt faktörler bazında yapılan ANOVA sonuçlarına göre, iletişim becerilerinin bütün alt faktörlerinde kız ve erkek öğrenciler arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür (sırasıyla, İİTB, $F_{(1,142)}=15,893$ $p <.01$, kısmi eta kare (*partial*) $\eta^2 = .101$; KİE, $F_{(1,142)}= 16,180$, $p <.01$, kısmi eta kare $\eta^2 = .102$, EDSOİ, $F_{(1,142)} =12,882$ $p <.01$, kısmi eta kare $\eta^2 = .083$ ve İKİ, $F_{(1,142)} =25,049$, $p <.01$, kısmi eta kare $\eta^2 = .150$). Buna göre kız öğrencilerin iletişim becerileri puanlarının erkek öğrencilerin puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmalardan sonucunda geliştirilen ölçeğin 25 maddeli ve dört faktörlü bir yapı oluşturduğu belirlenmiştir. İlk faktörde yer alan maddeler “İnsanları oldukları gibi kabul ederim” gibi temel iletişim ilkelerini ya da “Başkaları konuşurken yanıt vermeden önce onların sözlerini bitirmelerini beklerim” gibi temel iletişim becerilerine işaret ettiği için, bu faktör İletişim İlkeleri ve Temel Becerileri olarak adlandırılmıştır. İkinci faktörde yer alan maddeler “Düşüncelerimi istediğim zaman anlaşılır biçimde ifade edebilirim” maddesindeki gibi kendini ifade etmeye yönelik olması nedeni ile Kendini İfade Etme olarak adlandırılmıştır. İletişimde tarafların duygu ve düşüncelerini doğru olarak aktarabilmeleri (Johnson, 1996) iletişimin etkili olmasında önemli bir yer tutmaktadır. Üçüncü faktörde yer alan maddelere “Birisini dinlerken söylenenlerin altında yatan duyguları anlayabilirim.” gibi sözel olmayan mesajları anlayabilme ya da aktif dinlemeye yönelik olduğu için Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim olarak adlandırılmıştır (Beebe, Beebe ve Redmond, 2002; Klein, 2009). Son faktör “Diğer insanlarla kolaylıkla sohbet başlatabilirim” maddesindeki gibi diğer

insanlarla kolayca iletişim başlatmaya, insanlara ilgi duymaya yönelik olduğu için İletişim Kurmaya İsteklilik olarak adlandırılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda ölçeğin 25 maddesi için dört faktörlü olarak tanımlanan modele ait uygunluk istatistiklerinin uyum indekslerine göre kabul edilebilir aralıkta olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada, ölçeğin benzer ölçekler geçerliği için SDKT'nin dışadönüklük alt testi kullanılmıştır. Sonuçlar, iki ölçek toplam puanları ve iletişim becerileri ölçeğinin alt faktörleri arasında yüksek olumlu ilişki olduğunu göstermiştir. İki ölçek arasındaki yüksek olumlu ilişki, İBÖ'nün geçerliği için bir kanıt olarak ele alınmıştır (McCroskey ve Richmond, 1995; Schulz, 2008). İlgili alanyazında cinsiyetler arasında iletişim becerileri açısından fark olduğunu gösteren kuramsal açıklamaların (Jones, 1999; Tannen, 1992) yanı sıra, üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalarda iletişim becerilerinin cinsiyete göre farklılaştığına yönelik araştırma bulgularına (Kılıçgil, ve ark., 2009; Saracaloğlu ve ark., 2001; Taşkın ve ark., 2010) dayanılarak yapılan MANOVA sonuçları da önceki çalışmaların bulgularıyla büyük oranda benzerlik göstermiştir. Buna göre, kız öğrencilerin genel iletişim becerileri erkek öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca sonuçlar, kız öğrencilerden elde edilen puanların İBÖ'nün alt faktörlerinin tümünde erkek öğrencilerden elde edilen puanlardan daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar da geçerliğin bir başka kanıtı olarak değerlendirilmiştir.

Ayrıca, ölçeğin güvenilirliği için ölçeğin hem toplam puanı hem de alt faktörler için iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve ölçeğin yeterli güvenilirliğe sahip olduğu görülmüştür. Dört hafta arayla yapılan testin tekrarı çalışmasından elde edilen değerler de bunu doğrulamaktadır. Yapılan analizlerin sonuçları, İBÖ'nün dört faktörlü yapısının üniversitede öğrenim gören öğrencilerin iletişim becerilerini belirlemek ya da geliştirmek amacıyla kullanılabileceğini göstermektedir.

Üniversite öğrencileri arasında iletişim sorunlarının olduğunu gösteren bazı araştırma bulguları bulunmaktadır. Bu çalışmalardan birinde, lise ve üniversite öğrencilerinin iletişim yeterlikleriyle ilgili sorunlarının olduğu ifade edilmektedir (Yeşilyaprak, 1986). Bir başka çalışmada, üniversite öğrencilerinin en önemli sorunları arasında düşüncelerini anlatamama ve arkadaş sorunlarının da yer aldığı (Bilgin, 2000) belirlenmiştir. Bu ve benzeri araştırma sonuçları, üniversite öğrencilerinin bazı iletişim sorunları yaşadığını göstermekte ve buna yönelik çalışmalar yapmanın önemine işaret etmektedir. Bu ölçeğin üniversite öğrencileriyle yapılacak olan yeni çalışmalarda kullanılarak, iletişimin hangi boyutunda daha fazla sorun yaşadıklarının belirlenmesi ve buna yönelik çözümlerin geliştirilmesi için kullanılabilceğini düşünülmektedir.

Her araştırmanın olduğu gibi bu araştırmanın da bazı sınırlılıkları vardır. Bu çalışmada kesitsel veri toplama yöntemi ve kolay ulaşılabilir örneklem kullanıldığından sonuçların genellenebilirliği sınırlıdır. Bu sınırlılıkları gidermek amacıyla, seçkisiz örneklem ve boylamsal veri toplama yöntemi kullanılarak araştırma sonuçlarının yeniden incelenmesi oldukça yararlı olacaktır. Ayrıca, İBÖ'nün geliştirilmesindeki tüm aşamalarda üniversite öğrencileri üzerinde uygulama yapılmıştır. Dolayısıyla üniversite öğrencileri dışındaki gruplar üzerinde çalışma yapmadan önce yeniden geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına gereksinim duyulacağı açıktır. İleride farklı yaş ve meslek grupları üzerinde yapılacak çalışmalarda İBÖ'nün psikometrik özelliklerinin tekrar test edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Arslan, E., Erbay, F. ve Saygın, Y. (2010). Yaratıcı drama ile bütünleştirilmiş iletişim becerileri eğitiminin Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü öğrencilerinin iletişim becerilerine etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 1-8.
- Ashton, M. C., Lee, K. & Paunonen, S.V. (2002). What is the central feature of extraversion? Social attention versus reward sensitivity, *Journal of Personality and Social Psychology* 83, 245-51.

- Bacanlı, H., İlhan, T. ve Aslan, S. (2009). Beş Faktör Kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT). *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2): 261-279.
- Baker, S. B. & Shaw, M. C. (1987). *Improving counseling through primary prevention*. Ohio: Merrill Publishing Company.
- Balcıç S. ve Yılmaz, M. (2000). Çocukları anaokuluna devam eden annelere verilen iletişim becerileri eğitiminin ailenin işlevlerine etkisi. *Türk PDR Dergisi*, 14, 17-24.
- Barnum, C. & Wolniansky, N. (1989). Taking cues from body language. *Management Review*, 78, 59-60.
- Baykara-Pehlivan, K. (2005). Öğretmen adaylarının iletişim becerisi algıları üzerine bir çalışma. *İlköğretim-Online*, 4(2), 17-23.
- Beebe, S. A., Beebe, S. J. & Redmond, M. V. (2002). *Interpersonal communication: Relating to others*. (3rd Ed.), Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.
- Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin*, 238-246.
- Bilgin, M. (2000). Üniversite öğrencilerinin sorunları ile değerleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 18-25.
- Bingöl, G. ve Demir, A. (2011). Amasya Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri. *Göztepe Tıp Dergisi*. 26(4), 152-159.
- Black, K. A. (2000). Gender differences in adolescents' behavior during conflict resolution tasks with best friends. *Adolescence*, 35(139), 499-512.
- Browne, M. W., & Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. In K. A. Bollen & J. S. Long (Eds.). *Testing structural equation models* (pp. 136–162). Newbury Park, CA: Sage.
- Buckman, R. (2001). Communication skills in palliative care. *Neurologic Clinics*, 19(4), 989-1004.
- Bulut, B. N. (2003). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerine ilişkin algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi (Sözlü Bildiri)*, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Communication Research Associates (2004). *Communicate! Workbook for interpersonal communication*. (7th Ed). Dubuque: Kendall/Hunt Publishing Company.
- Corey, G. (1997). *I never knew I had a choice*. Pacific Grove: Brooks/Cole Publishing Company.
- Costa, P. T. & McCrae, R. R. (1980). Influence of extraversion and neuroticism on subjective well-being: Happy and unhappy people. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38, 668-678.
- Coursen, D., & Thomas, J. (1989). Communating. In Smith, S.C., Piolo, P.K., Bridges, E.M. (Eds) *School Leadership*. Hardwork for Excellence Eric. 252-271.
- Çam, S. ve Tümkaya, S. (2008). Development of interpersonal problem solving inventory for high school students: The validity and reliability process. *International Journal of Human Sciences*. 5(2), 1-17.
- Çetinkanat, C. (1998). Öğretmen adayları ve müfettişlerin bakış açısından öğretmen iletişim becerileri. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 13, 209-221.
- Çetinkaya, Z. (2011). Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 567-576.
- DeFleur, M. L., Kearney, P., & Plax, T. G. (1997). *Fundamentals of human communication*. (2nd ed). Mountain View, CA: Mayfield Published Company.
- DePaulo, B. M. (1992). Nonverbal behavior and self-presentation. *Psychological Bulletin*, 111(2), 203-243.
- Dilekmen, M., Başcı, Z. ve Bektaş, F. (2008). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 223-231.
- Egan, G. (1994). *Psikolojik danışmaya giriş*. Akkoyun F. (Çev), Ankara: Form Ofset.
- Egan, G. (2002). *The skilled helper: A problem-management and opportunity-development approach to helping* (7th ed.) Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Evans, D. R., Hearn M. T., Uhlemann M. R. ve Ivey A. E. (2008). *Essential interviewing: A programmed approach to effective communication*, (7th ed). Belmont: Thomson Brook/Cole.

- Fleeson, W., Malanos, A. B. & Achille, N. M. (2002). An intra-individual process approach to the relationship between Extraversion and positive affect: is acting extraverted as 'good' as being extraverted?, *Journal of Personality and Social Psychology* 83: 1409–22.
- Gibson, R. L. & Mitchell, M. H. (1995). *Introduction to counseling and guidance* (4th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Merrill/Prentice Hall.
- Gordon, T. (1992). *Etkili öğretmen eğitimi*. Çev. E. Aksoy E. ve B. Özkan. İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Harlak, H., Dereboy Ç. & Gemalmaz, A. (2008) Validation of a Turkish Translation of the Communication Skills Attitude Scale with Turkish Medical Students. *Education for Health* (online)21(1) Article no:55; 2008), <http://www.educationforhealth.net>
- Johnson, D. W. (1996). *Reaching out: Interpersonal effectiveness and self-actualization*, 6th ed. Boston, Allyn & Bacon.
- Jones, C. M. (1999). Shifting sands: Women, men, and communication. *Journal of Communication*, 49, 148-155.
- Kalaycı, Ş. (2005). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karagöz, Y. ve Kösterelioğlu, İ. (2008). İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nin faktör analizi metodu ile geliştirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 81-98.
- Kılıcıgil, E., Bilir, P., Özdiñç, Ö., Eroğlu, K. ve Eroğlu, B. (2009). İki farklı üniversitenin beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 19-28.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. (2nd ed.) NewYork: Guilford.
- Klein, C. R. (2009) . *What do we know about interpersonal skills?* Unpublished doctoral dissertation, University of Central Florida, Orlando.
- Knapp, M. L. & Hall, J. A. (2009). *Nonverbal communication in human interaction* (7th Ed.) Boston: Wadsworth/Cengage.
- Korkut, F. (1996a). *Lise öğrencilerinin bazı değişkenler açısından iletişim becerilerini değerlendirmeleri*. 3. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bilimsel Çalışmaları, (ss.11-20). 15-16 Nisan 1996, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Korkut, F. (1996b). İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği'nin geliştirilmesi: Güvenirlik ve geçerlik çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 18-23.
- Korkut, F. (2005). Yetişkinlere yönelik iletişim becerileri eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28,143-149.
- Kumcağız, H., Yılmaz, M., Balcı-Çelik, S. ve Aydın -Avcı, (2011). Hemşirelerin iletişim becerileri: Samsun ili örneği, *Dicle Tıp Dergisi*, 38(1), 49-56.
- McCroskey, J. C. & Richmond, V. P. (1995). Correlates of compulsive communication: Quantitative and qualitative characterizations. *Communication Quarterly*, 43, 39-52.
- Mehrabian, A. & Williams, M. (1969). Nonverbal concomitants of perceived and intended persuasiveness, *Journal of Personality and Social Psychology*, 13(1), 37-58.
- Nelson-Jones, R. (2002). *Essential counselling and therapy skills: The skilled client model*. London: SAGE Publications Ltd.
- Nurick, A. J. (1993). Facilitating effective work teams. *SAM Advanced Management Journal* 58(1), 22-26.
- O'Conner, T. (2003). *Interpersonal skills module*. Generic Skills Integration Project (GENSIP), University of Dublin, Trinity College.
- Öz, F. S. ve Aysan, F. (2011). The effect of anger management training on anger coping and communication skills of adolescent, *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(1), 343-369.
- Özerbaş, M. A., Bulut, M. ve Usta, E. (2007). Öğretmen adaylarının algıladıkları iletişim becerisi düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8(1), 123-135.
- Reed, V. A., McLeod, K. & McAllister, L. (1999). Importance of selected communication skills for talking with peers and teachers: Adolescent' opinions. *Language Speech and Hearing Services in Schools*, 30(1), 32-49.

- Rees, C. E. & Garrud, P. (2001). Identifying undergraduate medical students' attitudes towards communication skills learning: A pilot study. *Medical Teacher*, 23, 400-406.
- Rees, C., Sheard, C. & Davies, S. (2002). The development of a scale to measure medical students' attitudes towards communication skills learning: The Communication Skills Attitude Scale (CSAS). *Medical Education*, 36, 141-147.
- Rogers, C. R. & Farson, R. E. (1976). *Active listening*. Chicago: Industrial Relations Center of the University of Chicago.
- Rubina, R.B. & Martin, M.M. (1994). Development of a measure of interpersonal communication competence, *Communication Research Reports*, 11(1), 33-44.
- Saracaloğlu, A. S., Özkütük, N. ve Silkü, A. (2001). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri. *X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi* (Sözel Bildiri), Bolu.
- Scherer, Robert F., Wiebe, F. A., Luther, D. C. & Adams J. S. (1988), Dimensionality of coping: Factor stability using the ways of coping questionnaire, *Psychological Reports*, 62, 763-770.
- Schulz, B. (2008). The importance of soft skills: Education beyond academic knowledge, *Journal of Language and Communication*, June, 146-154.
- Songül-Naçar, F. ve Tümkaya, S. (2011). Analysis of the relationship between the communication of the class teachers and their skills to solve interpersonal problems. *Elementary Education Online*, 10(2), 493-511.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tannen, D. (1992). How men and women use language differently in their lives and in the classroom. *Education Digest*, 57, 3-4.
- Taşkın, A.K., Taşkın, Ö., Başaran, M.H. ve Taşkın, C. (2010). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinde duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 12(2), 98-103.
- Uchida, A. (1997). Bringing the culture back in: A culture building approach to gender and communication. *Women and Language*, 20, 15-24.
- Verdener, R. F. (1999). *Communicate! (9th Ed)*. Belmont CA: Wadsworth Publishing Company.
- Watson, D. & Clark, L. A. (1997). Extraversion and its positive emotional core. In R. Hogan, J. Johnson, & S. Briggs (Eds.), *Handbook of personality psychology* (pp. 767-793). San Diego, CA: Academic Press.
- Yeşilyaprak, B. (1986). Üniversite öğrencilerinin psikolojik sorunları. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20,80-85.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, İ., Çimen, Z. ve Bektaş, F. (2010). Sporcu algılamalarına göre bireysel ve takım sporu antrenörlerinin iletişim beceri düzeylerinin karşılaştırılması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(4) 52-57.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose: Communication skills are very important for human life and they can be learned and taught. Healthy and effective communication skills are affected by many variables like content and importance of communication, personality, environment (Communication Research Associates, 2004; p.62-63) and cultural context (Corey, 1997; Egan, 2002). There is no consensus among researchers about what constitutes “communication skills”. Some describe communication in terms of being sensitive to verbal and non-verbal messages, effective listening and effective responding (Baker & Shaw, 1987; Gibson & Mitchell, 1995). Egan (2002) grouped communication skills as effective listening and effective responding and he mentioned that under these groups there are many sub-skills. Since interpersonal communication is the foundation of all social interaction within a culture, the ability to effectively teach and assess such skills would seem to be essential and very much the domain of the professional Counselor. There are scales which purport to measure communication skills

from abroad (Rees & Garrud, 2001; Rubina & Martin, 1994) and in Turkey (Ersanlı & Balcı, 1998; Korkut, 1996). Because the most recently developed generic communication scales designed for use in Turkey are now more than 15 years old, there is a need to revisit this assessment area and develop an instrument that would be more current and would hopefully be multi-dimensional in nature. The purpose of this research effort was to develop such a scale and establish its psychometric characteristics.

Method:

Data were collected from three different groups of university students. All participants were recruited from among volunteers from three state universities. For explanatory factor analysis, a sample of 162 (99 Female, 63 Male) university students was selected. The second group was composed of 144 (94 Female, 50 Male) university students and this sample was used for confirmatory factor analysis. A final sample of 78 (44 Female, 34 Male) university students was selected for the purpose of examining stability (and) reliability using a test-retest process. The initial tool for data collection was a 25 item, 4-factor self-report instrument which evolved through a three-step process including item pool creation, validity studies and finally, reliability studies. The 25 items in the final form of Communication Skills Scale (CSS) were all the statements to which the respondents were requested to indicate how frequently they were engaged in the behavior on a 5-point Likert-type scale. Extraversion subscale of the Adjective Based Personality Test (ABPT; Bacanlı, İlhan, & Aslan, 2009) was used for concurrent validity. All data were examined using by SPSS-18 software and analysis included (i) factor analysis to establish instrument validity, and compute Pearson's r ; (ii) Cronbach's Alpha to determine reliability and (iii) ANOVA and MANOVA to investigate gender differences in CSS scores.

Findings and discussion:

After exploratory factor analysis, five items were deleted and this resulted in an instrument with 25-item, and 4-factor. Confirmatory factor analysis results confirmed the items and factors [$\chi^2_{(268)} = 377,73, p < .0001; \chi^2/df\text{-ratio} = 1.40; CFI = .91, IFI = 0.91, TLI = .90, RMSEA = .046, SRMR = .068$]. These four factors explained 45.95 % of the variance and factor loads were between .30 and .70. The scale was given the name CSS, and the 4 factors were named Communication Principles and Basic Skills, Personal Expression, Nonverbal Expression, and lastly, Willingness To Communicate. In addition to the exploratory and confirmatory item analysis, the validity of the CSS was further investigated by computing the correlations between CCS scores and those from the Extraversion subscale of the ABPT. The correlation was found to be as $r = .69 (p < .001)$ showing that there is a significant correlation between these two constructs. MANOVA results show [$Wilks' \text{Lambda} (\Lambda) = .807, F_{(4, 139)} = 8,290, p = 0.00, \text{partial } \eta^2 = .193$] that there is a significant difference regarding gender in favor of females as the related literature also shows. Reliability characteristics of the CSS were investigated by computing levels of internal consistency (Cronbach's Alfa). It was .88 for the whole scale, while .79 for Communication Principles and Basic Skills, .72 for Personal Expression, .64 for Nonverbal Expression, and .71 for Willingness to Communicate. Test-retest reliability within a four week interval resulted in .81 for the whole test, and .73, .76, .70 and .75, for the factors respectively.

Conclusion:

These results demonstrate that the CSS possesses adequate psychometric properties to be used in the assessment of communication skills with university students. Research reveals that there are some who have communication problems among university students (Bilgin, 2000; Yeşilyaprak, 1986). Thus, this scale would be a useful tool to explore university students' communication skills. Although the results of the current study are promising, the CSS should be further examined with larger and more diverse groups to verify its utility and psychometric value in future studies.